

Kirkkohallituksen yleiskirje nro 8/2024 2.2.2024

Kulttuuriperinnön hallinnointi

Tässä yleiskirjeessä kerrotaan, miten seurakunnat huolehtivat vastuullisesti yhteisestä kulttuuriperinnöstämme ja miksi kirkon kulttuuriperinnön- ja kiinteistöhallintajärjestelmä Basis on keskeinen työkalu seurakuntien tämän yhteiskunnallisen tehtävän hoitamisessa. Kirkkohallituksen asiantuntijat ovat seurakuntien tukena neuvoen ja auttaen sekä Basisen käyttämisessä että muussa kulttuuriperintötyössä.

Kulttuuriperinnöstä huolehtiminen on seurakunnille lakisääteinen viranomaistehtävä

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien omistuksessa on merkittävä määrä yhteistä kansallista kulttuuriperintöämme. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja irtaimiston ylläpito on yksi kirkon yhteiskunnallisista tehtävistä, johon kirkko saa vuosittain valtion rahoitusta ([430/2015 Laki valtion rahoituksesta evankelis-luterilaiselle kirkolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin](#)).

Kirkollisten rakennusten suojelusta on säädetty kirkkolaissa (KL 3:22) ja niiden kiinteästä sisustuksesta sekä kirkollisesta esineistöstä on säädetty sekä kirkollisessa että valtiossa lainsäädännössä (mm. [295/1963 Muinaismuistolaki 2 luku 19 §](#) ja [933/2016 Laki kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamisesta 3-4 §](#))

Esineinventointi seurakunnassa

[Kirkkojärjestyksen 3 luvun 61 §:ssa](#) todetaan, että seurakunnan ja seurakuntayhtymän on erityisellä huolella hoidettava omistamaansa tai hallitsemaansa kulttuurihistoriallisesti arvokasta omaisuutta ja esineistöä. [Kirkon kulttuuriperintöstrategian](#) mukaisesti esineiden käytön, hoidon ja niihin tehtävien muutosten tulee pohjautua kattavaan tietoon kohteen koko historiasta ja säilyttämistavoitteista. Strategian tavoitteiden mukaan tiedot tulisi olla koottuina yhdenmukaisella tavalla ja tietosisällön luotettavaa. Vain tuntemalla seurakunnan arvoesineet, niitä voidaan hoitaa oikein ja kustannustehokkaasti.

Kirkolliskokous katsoi jo syksyllä 1998, että seurakuntien tehtävänä on inventoida kulttuurihistoriallisesti arvokas kirkollinen esineistönsä. Osa seurakunnista tarttuikin seuraavana vuonna julkaistun yleiskirjeen 21/1999 ohjeiden mukaisesti toimeen, mutta määräajan puuttuessa monella tehtävä jäi tuolloin hoitamatta. Vuonna 2017 hyväksytty kirkon kulttuuriperintöstrategia asetti määräajan vuoteen 2024, jolloin seurakunnilla tulisi olla ajan tasalla olevat tiedot kulttuuriomaisuudestaan.

Inventointityön teettäminen

Aikaa esineinventointiin tulee varata kuukaudesta eteenpäin seurakunnan koon mukaan. Työ on korkeakoulutusta ja itsenäistä työskentelyä vaativaa tutkijan työtä, jota varten seurakunnan kannattaa palkata määräajaksi museo- ja kulttuuriperintöalan ammattilainen. Projektitutkijan palkkaluokaksi suositellaan KIRVESTES vaatavuusryhmää 502 tai 503.

Seurakuntien kannattaa rekrytoida inventoija yhdessä naapuriseurakuntien kanssa tai esim. rovastikunnittain. Tekijää voi tiedustella oman alueen [alueellisesta vastuumuseosta](#) tai Kirkkohallituksen kulttuuriperintöasiantuntijalta. Sopivan tekijän löytymistä helpottaa, mikäli seurakunnalla olisi tarjota tutkijalle jokin yöpymispaikka seurakunnan tiloista kenttätyöjaksojen ajaksi (vierashuone, kerhotila, muu kohtuullinen majapaikka). Osan työstään inventoija voi tehdä ja useimmiten tekeekin etänä. Vaihtoehtoisesti seurakunta voi auttaa vieraspaikkakuntalaista inventoijaa edullisen vuokra-asunnon etsimisessä.

Inventoinnin yhteydessä kaikki esineiden inventointitiedot tallennetaan seurakunnan Basis Esinerekisteriin. Ammattitaitoisesti tehty inventointi tuottaa esineistä tietoa, jonka pohjalta seurakunnan on mahdollista tunnistaa esineisiin liittyvät arvot ja merkitykset sekä tehdä esineistöään koskevia suunnitelmia ja päätöksiä. Vuoden 2024 jälkeen myös esineistön konservointiavustusta (Avustus kulttuuriperinnön hoitoon, [yleiskirje 34/2023](#)) haettaessa edellytetään, että seurakunnan esinetiedot ovat kunnossa Basiksessa.

Kuva 1: Kirkolliseen esineeseen ja rakennukseen liittyviä arvoja

Basis - työkalu seurakunnan arkeen, kirkon yhteinen tietovaranto ja osa yhteisön muistia

Basis on valtakunnallinen kirkon kulttuuriperinnön- ja kiinteistöhallintajärjestelmä. Basis-järjestelmä sisältää Kohderekisterin (rakennus- ja kiinteistörekisteri) sekä Esinerekisterin (arvoesinerekisteri). Basis on otettu käyttöön kaikissa seurakunnissa ja seurakuntataloudet ylläpitävät itse omien kiinteistöjensä, rakennustensa ja arvoesineidensä tietoja. Käyttö on seurakunnille maksutonta.

On tärkeää, että seurakunnan kiinteistö-, rakennus- ja arvoesineomistusten tiedot tallennetaan ja päivitetään yhteen paikkaan. Näin tieto ei katoa henkilöstövaihdoksissa, seurakuntien tiedot ovat keskenään vertailukelpoisia ja niistä voidaan koostaa valtakunnallisia tilastoja seurakuntien ja koko kirkon päätöksenteon tueksi.

Rakennusten tietoja täydentämällä saadaan kokonaiskuva siitä

- mitä seurakunta omistaa ja missä
- mitkä seurakunnan rakennuksista ovat suojeltuja
- mitä korjauksia ja muita toimenpiteitä rakennukselle on tehty
- miten seurakunnassa on luovuttu kiinteistöistä, rakennuksista ja tiloista

Basiksesta seurakunta saa tarvittavat pohjatiedot kiinteistöstrategian laatimiseen. Basis on myös keskeinen seurantaväline [Hiilineutraali kirkko 2030](#) -strategian tavoitteiden edistymistä tarkasteltaessa. Keskusrahaston korjausavustusta ja avustusta kulttuuriperinnön hoitoon voidaan hakea vain, jos rakennuksen tarkat tiedot on tallennettu Basikseen ja seurakunnan kaikkien rakennusten [minimitiedot](#) löytyvät Basiksesta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää vuosittain evankelis-luterilaiselle kirkolle rahoitusta hautaustoimeen, väestökirjanpitoon sekä kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja irtaimiston ylläpitoon liittyviin laissa säädettyihin tehtäviin. Valtion rahoituksen käytöstä on raportoitava vuosittain. Kulttuuriperintökulut on kirjattu vuodesta 2023 alkaen automaattisesti ns. laskennallisina kulttuuriperintökustannuksina Basis-järjestelmää hyödyntäen.

[Yleiskirjeen 11/2023](#) mukaisesti seurakunnilla olisi pitänyt olla rakennusten minimitiedot syötettynä Basikseen vuoden 2023 loppuun mennessä laskennallisten kulttuuriperintökustannusten laskentaa varten. Mikäli seurakunnalla on edelleen puutteita minimitiedoissa, tulee puuttuvat tiedot täydentää viipymättä Basikseen.

Basis-projekti jatkuu vuoden 2025 loppuun, projektihenkilön tukea Basiksen tietojen ajan tasalle saattamiseksi on seurakunnille saatavana vain tämän ja ensi vuoden ajan.

Lisätietoja:

kulttuuriperintöasiantuntija Saana Tammisto, saana.tammisto@evl.fi, 040 642 8404

Basis-asiantuntija Riikka Wikström, riikka.wikstrom@evl.fi, 040 482 1067

Kirkkohallitus

Pekka Huokuna
kansliapäällikkö

Pirjo Pihlaja
kirkkoneuvos

ISSN 1797-0326